

Motion till riksdagen 2020/21:3999

av **Johan Forssell m.fl. (M)**

med anledning av prop. 2020/21:170 Barn som bevittnar brott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för barnfridsbrott bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den särskilda företrädarens ansvar för att medverka vid hämtning av barn till förhör bör förtydligas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna om substitution av särskild företrädare för barn bör förtydligas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frågan om att införa en ny form av ombud för barn i vissa situationer bör utredas och tillkännager detta för regeringen.

Skärpt straff för barnfridsbrott

Regeringen föreslår att straffskalan för det föreslagna brottet barnfridsbrott ska vara densamma som straffskalan för grov kvinnofridskränkning, dvs. fängelse i nio månader till sex år.

Vi delar i och för sig regeringens utgångspunkt att straffskalan för det föreslagna brottet barnfridsbrott bör harmonisera med straffskalan för grov kvinnofridskränkning. Vi har emellertid tidigare föreslagit att straffet för grov kvinnofridskränkning ska skärpas, för att bättre fånga upp allvaret i denna typ av systematiska kränkningar i nära relationer, så att minimistraffet höjs till ett års fängelse och maximistraffet höjs till tio år. Straffskalan för barnfridsbrott bör höjas i motsvarande mån.

Förtydliga ansvaret för hämtning av barn till förhör

I den utredning som ligger till grund för regeringens proposition (SOU 2019:32 Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord) föreslås att reglerna om den särskilde företrädarens uppdrag ska tillföras en formulering om vad uppdraget omfattar, bl.a. att hämta barnet till förhör.

Regeringen har valt att inte föreslå något sådant förtydligande i lagtexten, bl.a. mot bakgrund av att den särskilda företrädaren inte förfogar över några tvångsmedel för att hämta barnet till förhör.

Vi anser inte att regeringens anförda skäl i denna del är övertygande. Det finns, vilket utredningen också konstaterar, ett behov av att förtydliga vilka praktiska moment som uppdraget normalt sett omfattar. Utredare vid polisen har delgett erfarenheten att vissa särskilda företrädare vägrade att medverka vid hämtning. Vi anser att det bör förtydligas direkt i lagtexten att det är den särskilda företrädaren som ska ha det praktiska ansvaret för hämtningen.

Det framstår varken som principiellt eller lagtekniskt betänkligt att ge någon ett åliggande i lag som inte är förenat med tvångsbefogenheter mot andra. Det avgörande för om den särskilda företrädaren ska anses ha utfört sitt uppdrag tillfredsställande blir i så fall om denne vidtagit de åtgärder som varit möjligt eller som annars kan krävas.

Förtydliga reglerna om substitution av särskild företrädare för barn

Det förekommer att särskilda företrädare för barn sätter någon annan i sitt ställe, t.ex. en biträdande jurist. Detta är inte oproblematiskt med tanke på uppdragets speciella natur. Barnet har i allmänhet rätt att vänta sig att den som vid förordnandet har bedömts lämplig för uppdraget också utför uppdraget. Detta är viktigt bl.a. med hänsyn till barnets trygghet i den påfrestande situation som en förundersökning utgör.

Förutsättningarna för att låta en särskild företrädare för barn sätta någon annan i sitt ställe (substituera) är inte klarlagda i lagen om särskild företrädare för barn. Vi anser att det bör införas ett förtydligande om detta, med 21 kap. 6 § tredje stycket rättegångsbalken som förebild.

Med tanke på uppdragets speciella karaktär anser vi att substitution i princip inte bör godtas. Samtidigt kan det inte uteslutas att det i speciella fall kan finnas ett berättigat behov av den särskilda företrädaren att sätta någon annan i sitt ställe. Mot den bakgrunden bör det i lagen anges att en särskild företrädare får sätta någon annan i sitt ställe om det finns synnerliga skäl.

Ta fram en nationell plan för barnahusens verksamhet samt åtgärda bristerna i utvärderingen

I Sverige utsätts barn för olika former av våld varje dag. Det kan handla om fysiskt våld, psykiskt våld, försummelse, upplevt våld mellan vuxna i familjen m.m. Våldet sker i hemmet, i skolan och i övriga samhället. Barn som utsätts för våld påverkas

negativt på olika sätt, både i barndomen och senare i vuxenlivet. Ofta handlar det om misslyckad skolgång, psykisk ohälsa, missbruk, arbetslöshet, kriminalitet m.m. Det är mycket viktigt att samhället gör allt i sin makt för att bekämpa detta våld. Tyvärr finns det stora brister i detta, vilket resulterar i att barn inte alltid får det stöd de har rätt till.

På barnhusen utreds brott mot barn. Där samverkar polisen, socialtjänsten, Åklagarmyndigheten och hälso- och sjukvården. Det är mycket viktigt att verksamheterna på barnhusen fungerar optimalt och likvärdigt över hela landet. Det behövs stora och breda insatser för att förebygga, utreda och följa upp våld mot barn. I dag saknas en samlad nationell strategi och handlingsplan för att bekämpa våld mot barn.

2020 tillkännagav riksdagen att regeringen ska ta fram en nationell plan för barnhusens verksamhet för att förbättra likvärdigheten och tillgången för alla barn oavsett var i landet man bor. Regeringen bör skyndsamt presentera den nationella planen som ska innehålla förebyggande åtgärder samt åtgärder när ett barn blivit utsatt. Planen ska tydliggöra vilket ansvar alla aktörer har och när det finns brister ska förbättringar föreslås.

2019 fick regeringen slutredovisningen av uppdraget gällande utvärdering av barnhusverksamheterna i Sverige. Utvärderingen har gjorts av Barnafrid, nationellt centrum för kunskap om våld mot barn vid Linköpings universitet. I utvärderingen framkommer att många barnhus fungerar bra men att det finns regionala skillnader. Detta medför risker att barn som utsatts för brott inte får ett likvärdigt bemötande, stöd och skydd, något som i framtiden kan komma att innebära stora svårigheter för det utsatta barnet. Bristerna i verksamheterna gäller bl.a. otydligheter i de nationella riktlinjerna, sekretess, särskilda företrädares kompetens och roll. Verksamheterna i barnhusen är otroligt viktiga och det är därför viktigt att bristerna som slutredovisningen pekade på åtgärdas skyndsamt.

Utred införande av ett särskilt ombud för barn

I den utredning som ligger till grund för regeringens proposition (SOU 2019:32 Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord) föreslås att frågan om att införa en ny form av ombud för barn ska utredas särskilt. Vi delar utredningens uppfattning att det finns en lucka vad gäller tillvaratagande av barns rättigheter i vissa situationer där varken t.ex. en särskild företrädare för barn eller kommunens socialtjänst kan agera.

Ett sådant särskilt ombud för barn kan ges befogenheter att träda in i vårdnadshavarnas ställe när dessa av olika skäl saknar förmåga att uppfylla sina plikter som barnets ställföreträdare, det gäller sådant som exempelvis ansökan om bistånd för stödsatser samt vård för traumabearbetning i anslutning till en brottmålsprocess.

En utredning med ett sådant uppdrag bör tillsättas.

Johan Forssell (M)

Emma Ahlström Köster (M)

Ellen Juntti (M)

Mikael Damsgaard (M)

Sten Bergheden (M)